

KULTITUT NALITUTIGISUT

SITTING ON GOLD

Eqikkaaneq

Kikkut tamarmik arlaannik pikkoriffeqartut oqartarpugut. Tassaavorlu Greenland Perspective-mi ilisimatusaatit misissuinnermit nalunaarusiap *Kultitut nalitutigisut (Sitting on gold)* suliarineqarnerani isuma aallaavigineqartoq.

Nunatsinni suliffissaaleqisorpassuaqarpoq – ilinniagaqarsimasullu ikittuinnaallutik. Inuppassuit inuiaqatigiinni annikitsuinnarmik akuupput, taamaakkaluartorli nunatta avataaniit sulisussanik amerlagineqarsinnaasunik tikisitsisarpugut.

Inuilli amerlasuut suliffissaqaratillu ilinniartuungitsut aamma tassaapput inuit piginnaaneqarluartut isumannaatsumillu inooriaasillit. Inuunerup ingerlanerani piginnaanerilersimasat, suliffigisimasat, misilittakkat ilikkakkallu tamarmik pappialatigut uppernaasersungaangillat. Tamanna pissutigalugu suliffissarsiortut ilarpassuisa piginnaanitik uppernarsaatissaqartittanngilaat, suliffittaarniarnertillu ilaanni ajornartittarlugu. Piginnaanerilli tamakku atorluarneqaraluarpata tamanut iluaqutaassagaluarpoq.

”Kalaallit nunaanni pisuussuterujussuaq kultitulli nalitutigisooq pigineqarunalarpoq, atorluarneqanngitsorli. Kuulti taanna nunap iluaniinnani tassaavoq kulti kissartooq taannalu inunniippoq”, taama Greenland Perspective-ip misissuisitsinerani peqataasut ilaat allappoq.

Nalunaarusiami matumani inuit nammineerlutik piginnaanerilersimaat immikkut sammineqarput. Namminerluni piginnaanerilersimasat suunersut qulaajarniarneqarpoq, taakkumi Nunatsinni qanoq sulinikkut iluaqutigineqarsinnaaneri paasiniarneqarpoq.

Nalunaarusiaq ”Kultitut nalitutigisut” (Sitting on gold) misissueqqissaartartut, kattuffiit suliffeqarfiillu tunuliaqutaralugit allaaserinnittut

20-it assigiinngitsutigut nunatsinni imaluunniit sammineqartumut tunngasunik suliallit ilanngussaata aallaavigalugit suliaavoq. Suliaq tamanna Reykjavik-imi Arctic Circle-p ataatsimeersuartitsinerani 2015-imi isumasioqatigiinnermi aallartisarneqarpoq. Allaaserisat 20-it saqqummersitamini ”Perspectives on skills” atuarneqarsinnaapput, uani: www.greenlandperspective.ku.dk.

Greenland Perspective tassaavoq ilisimatusaatit assigiinngitsut nunanilu tamalaani suliniut Københavns Universitet-ip Ilisimatusarfiullu akornanni suleqatigiiffiusoq, DTU Polar suleqatigisarlugu.

NAMMINEERLUNI PIGINNAANERILERSIMASAT SUUPPAT?

Pingaarteqarpoq paasissallugu nammineq piginnaanerilersimasat eqqartorneranni qanoq ililluni ilikkarneqarsinanerat pingaarnernunngimmat, pingaarnerrullunili piginnaasaqalersimaneq. Nnatsumik oqaatigissagaanni nammineq piginnaanerilersimasat tassaapput piginnaanerit atuarfiit avataanni ilikkakkat. Taamaammat piginnaanerit taamaattut pappialatigut uppersarsaatissaqartinneqartanngillat.

Ilikkakkat aammalu ilinniarsimasat assigiinngissuteqarput. Ilinniarsimasaaq uppernarsaatissaqartinneqartarpoq, assersuutigalugu soraarummersimanermut allagartatigut. Ilikkarsimasat tamatigut uppernarsaatissaqartinneqarpoq ajorput, taamaakkaluartorli ilikkarsimasat naleqarput.

Suliffeqarfiit sulisussarsioraangamik inuit ilinniarsimasaat ujartuiffigisarpaat. Taamaalillutik inuppassuit immaqa suliffimmut piukkunarsinnaagaluartut piginnaanernillu pisariaqartinneqartunik piginnaaneqaraluartut, qaagiinnarneqartarlutik. Nunatsinni amerlasuutigut pinngortitaq piginnaaneqaleriartorfiusarpoq. Soorlu piniarnikkut aalisarnikkullu imaluunniit nunap naasuunik uumasuinillu ilisimasaqarnikkut, issittumiluunniit pinngortitami uumaniarsinnaanikkut. Piginnaanerilli aamma angerlarsimaffimmi ilaqutariinnilu inerikkiartortarput, imaluunniit sunngiffimmi sammisaqarnikkut. Nipilersorneq, eqqumiitsuliorneq, sisorarneq, qaraasianik pinnguarneq imaluunniit qimusserneq taakku tamarmik nammineerluni piginnaaneqalersimanermit assersuutaapput.

Nunatsinni kulturimut tunngasunik aammalu ileqqunut tunngasunik ilisimasaqarneq nammineerluni piginnaanerilersimasat akornanni pingaaruteqarput. Tamakku ataatsimut isigalugit qangaaniilli ilisimasatut taaneqartarput.

Qangaaniilli ilisimasat tassaasinnaapput pinngortitamut tunngasut aammalu pinngortitap tunniussinnaasaanik iluaquteqarneq, inooqatigiinnikkut, kulturikkut assassornikkulluunniit piginnaanerit. Piginnaanerilersimasat taamaattut tassaagajuttarput kinguariinniit kinguaariinnut ingerlateqqinneqartartut. Nunatsinni ilaqutariippassuit ullumikkut qangaaniit ilisimasatik atorlugit pinngortitap tunniussinnaasai aningaasaqarniarnerminni iluaqutigisarpaat.

Naak qangaaniit ilisimasat nammineerluni piginnaanerilersimasani pingaaruteqaraluartut, tamakkiisuunngillat. Assersuutigalugu illoqarfinni anginerni inuusuttut qimusserneq ajortut imaluunniit amernik mersorneq ajortut, nutaaliaasunik nammineerlutik piginnaaneqalersimasinnaasarpur.

CANADAMIIT ASSERSUUT

Qikigtani Inuit Association (Qeqertaaluk/Baffinland) saviminissamik aatsitassarsiortoqalernissaanut atatillugu innuttaasut pisortatigoortumik pisortatiguunngitsumillu piginnaanerinek misissuisitsisimavoq. Misissuinerup takutippaa:

64 % high schoolimiit appasinnerusumik ilinniagaqarsimasut

18 % killilimmik tuluit oqaasiinik piginnaanillit

69 % qarasaasianik atuinermik killilimmik misilittagaqartut

48 % sapaatit akunneri allortarlugit taarseraalluni suliffeqarnermik misilittagaqanngitsut

41 % aningaaserivimmi kontoqanngitsut

Kisianni aamma:

42 % aallaarsimaarnermik misilittagaqartut

41 % peqqissutsimut isumannaallisaanermut tunngasutigut misilittagaqartut

34 % sanaartornermut tungasutigut misilittagaqartut

85 % nerisassanik nammineerluni pisarisimasanik passussinermik misilittagaqartut

83 % piniarnermik aalisarnermillu misilittagaqartut

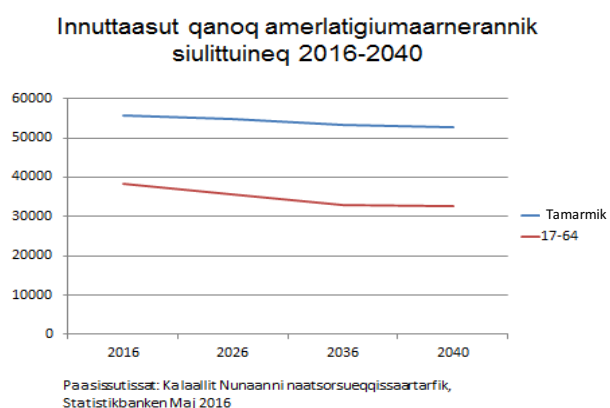
45 % sumiissusissiornermik piginnaaneqartut

SUNA PINEQARPA?

Nunatsinni unammilligassat annertoqaat. Inuit amerligaluttuinnartut nunarput qimararpaat. Innuttaasut 2016-imi 55.847-put, tassalu ukiuni 20-ni aatsaat taama ikitsigalutik.

Takussutissami 1-imi ukioq 2040-mi innuttaasut qanoq amerlatigiumaarnerat siulittuutigineqarpoq. Innuttaasut ikiliartuinnassasut siulittuutigineqarpoq, taamatulli innuttaasut sulisinnaassuseqartut 17-iniit 64-inut ukiullit ikiliartussagatinneqarput.

Takussutissiaq 1

Tamanna peqatigalugu suliffissaaleqisut ukiuni kingullerni amerliartorsimapput. Qangaaniilli suliffiusartut – pingaartumik aalisarnek pinniarnarlu – ikiliartorput, tamannalu pingaartumik angutinik equivoq, soorlu takussutissiami 2-mi takuneqarsinnaavoq.

Suliffissat amerlassusaasa allanngoriartornerat – qangaaniit suliffiit ikiliartorput

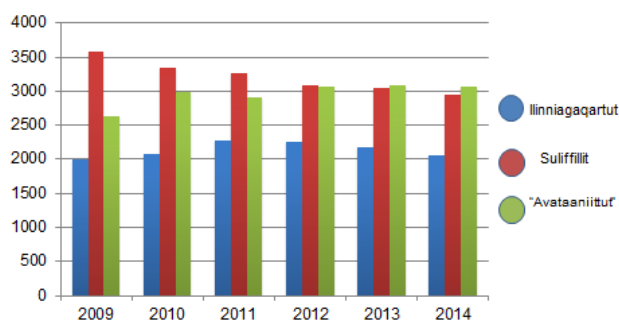
Takussutissiaq 2: Suliffissat amerlassusaasa allanngoriartornera Paasissutissat: Kalaallit Nunaanni naatsorsueqqissaartarfik

Aamma ilinniartitaaneq eqqarsaatigalugu unammilligassaqarpoq. Inuusuttut 16-nit 25-llu akornanni ukiullit ilinniaratillu suliffeqanngillat. Ilinniagaqarlutik aallartittartut amerlasuut maanaannaq taamatittarput. Naak ilinniarsimassuseq qaffakkiartoraluarpoq, suli anguniagaq ungasippoq, soorlu takussutissiami 3-mi tamanna takuneqarsinnaasoq.

Inuusuttorpassuit ilinniagaqaratillu suliffeqanngillat, tamannalu nunatsinnut unammilligassaavoq annertoq. Taakkuali illuatungaani aamma iluatinnartuupput – kultitit nalitutigisut!

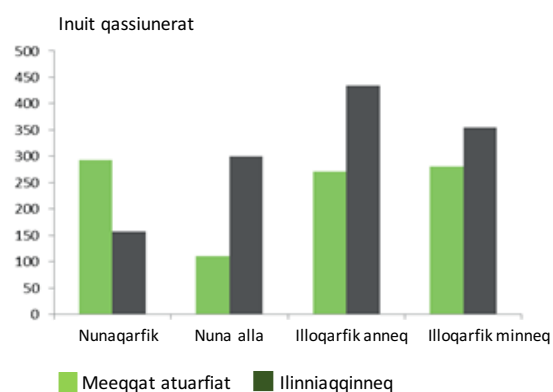
Piareersarfiit ullumikkut nunatsinni ilinniarfiusuni amerlanerpaanik ilinniarpoqartut tulleraat. Piareersarfiit siunertaraat pisortatigoortumik ilinniagaqarsimanngitsut suliffeqalernissaannik imaluunniit ilinniagaqalernissaannik aqutissiuutissallugit aammalu inuusuttut meeqqat atuarfianni naammaginangitsunik angusaqarsimasut ilinnialernissaannik aqutissiuutissallugit. Piareersarfinniilersartut 2007-imi pilersinneqarneranninngaanniit amerliartorsimapput – tamannalu suliffissaaleqisut pillugit naatsorsueqqissaartarnermi ilorraap tungaanut sunniuteqarsinnaavoq.

Inuusuttut 16-niit 25-nut ukiullit: "Avataaniittut" suliffeqartuniit ilinniagaqartuniillu

Takussutissiaq 3: Inuusuttut sulinererat. 16-niit 25-nut ukiullit. Paasissutissat: Kalaallit Nuaanni naatsorsueqqissaartarfik, 2016

Kisitsisit aamma takutippaat sumi alliertorsimaneq sunniuteqartartoq. Takussutissiami 4-mi ersepoq illoqarfinni qaffasinnerusumik ilinniagaqarsimasut nunaqarfinnut naleqqiullugit amerlanerusut. Aamma ilisimaneqarepoq ilinniagaqarsimaneq qaffakkiartortillugu, suliffissaaleqineq appariartortartoq.

1978-imiit 1980-imut inunngorsimasut 2012-imi ilinniagaqassutsikkut angusimasaat. 1994-imi (13-imiit 15-imut ukiuqartilutik) sumi najugaqamerat naapertorlugu agguaqatiginnerat

Takussutissiaq 4, paasissutissat: Kalaallit Nuaanni Aningaasarsiornikkut siunnersuisooqatigiit, 2013

Naak suliffissaaleqisut amerlagaluartut, ilinniarsimasunik sulisussaaleqisoqartarpoq. Tamanna annertunerpaamik sulisinnaassuseqartut affaat sinnerlugit suliamik ilinniagaqarsimanninnerannik pissuteqarpoq. Taamaammat suliffeqarfiit arlallit nunani allani sulisussarsiortarput.

Kiisalu kisitsisit aamma takutippaat nunatsinni naligiinnigissuseq annertusiartortoq. Ullumikkut innuttaasut 15%-iisa missaat pissakillioartartuupput, 10%-t piitsutut oqaatigineqartariaqarput kiisalu 5%-t piitsorujussuurtut naatsorsuunneqarlutik. Suliffeqaraluartulluunniit akornanni SIK-p isumaqatigiissutai naapertorlugit minnerpaanik akissarsiarititaasut ataallugit 40%-t isertitaqartarput.

Inuuniarnikkut ajornartorsiutit sorpassuartigut uppersarnerqartarput, tamakkulu inuusuttunut ilaqtariinni ajornartorsiutilinni peroriartortuni akimmiffiusarput.

SUUT ANGUNEQARSINNAAPPAT?

Kisitsisitigut ersersinneqartut namminneq oqaluttuarput, qanorli iliortoqarsinnaava?

Inuit nukiisa piginnaanersalu atorluarneqarnissaat pingaaruteqaqaaq – Nunatta aningaasaqarniarnera, oqartussaaqataaneq inuillu ataasiakkaat eqqarsaatigalugit.

Inuk ataasiinnarluunniit pisortanit ikiorsiissuteqarnermiit suliffeqarnermut ikaarsarsinnaappat, tamanna pisortat aningaasaqarnerannut ukiumut 108.000 – 167.000 kr.-nillu akornanni pitsanngoriaataasinnaavoq. Tassa inuit suliffeqanngitsut 100-t suliffeqalerpata, nunatsinni aningaasaqarniarneq ukiumut 13 mio.kr.-nik pitsanngoriassagaluarpoq. Pisortanit isumagineqartut inuit 300-t suliffeqarfinni namminersortuni suliffeqaleraluarpata taava pisortat aningaasaqarnerat ukiumut 35 – 40 mio.kr.-nik pitsanngoriassagaluarpoq.

Ullumikkut suliffeqarfiit namminersortut aamma pisortanit pigineqartut kiisalu pisortaqarfiit, ilinniarsimasunik amigaateqarneq

pissutiginerullugu, nunanit allanit sulisussaminnik amerlasuunik tikisitsisarput – pingaartumillu Danmarkimiit. Taamatut sulisussarsiorarneq akisuujuvoq aammalu taarsaannerujussuarmik kinguneqartarluni. Avataaniit sulisussarsiorarneq annertuumik oqallisigineqartarpoq, *"kalaalinnorsaaaneq"* annertunerusoq kissaatigineqarluni. Nunaqavissunik annertunerusumik sulisoqalernikkut ilimanarpoq sulisoqarnikkut pissutsit patajaannerulersinnaanerit ilimanarpoq.

Inuit ataasiakkaat eqqarsaatigalugit, nammineerluni piginnaanerilersimasat iluaqutigineqalernerisigut, angusassaqarpoq. Isertitaqarnerulersinnaaneq kisiat eqqarsaatiginagu inuup imminut tatiginera qaffattarpoq, inuup piginnaanini akuerineqartut misigiangaamiuk.

PINEQARTUT

Imaanngilaq Nunatsinni suliffissaaleqisut tamarmik piginnaaneqalersuimasut suliffinni atoriaannarnik. Naluneqanngitsoq tassaavoq amerlanerit tassaasut inuusuttut siusissukkut ilinniarnerminnik unitsitsisimasut, aamma tassaasut angutit suliffissaaruttartut – pingaartumik aalisartuusimasut piniartuusimasullu. Taamaattorli inuit suliffissaaleqisut kikkorpiaanersut sukumiisumik misissorneqarsimannngilaq, qanoq piginnaaneqarnersut aammalu siunissamut qanoq kisaateqarnersut qulaajarneqarsimanani.

Ullumikkut aqqissuussineq naapertorlugu, kommunini suliffissaaleqisut pingasunut agguarneqartarput sulilernissamut qanoq piareersimatiginerat naapertorlugu:

- Sulilernissamut piareersimasut
- Sulilernissamut piareersimasut – sungiusarnissamilli pisariaqartitsillutik
- Sulilernissamut piareersimannngitsut – katsorsarneqarnissamik pisariaqartitsisuusinnaapput.

Taamatut agguataarinermi pineqartut sutigut namminneq piginnaaneqalersimasimanersut nalunaarsorneqarneq ajorpoq. Nammineerluni

piginnaanerilersimasanik nalunaarsueriaatsimik peqartuuppat tamanna kommuninut, sulisitsisunut, ilaqutariinnut ilisimatusarnermillu suliaqartunut, inunnik aalajangersimasunik piginnaaneqalersimasunik ujaasisunut sulisiterusuttunullu iluaqutaasinnaagaluarpoq.

ASSERSUUTIT MARLUK

Nunatsinni pisortatigoortumik ilinniagaqarsimannngitsut assigiinnngitsutigut aqqissuussamik sammeneqarput. Aqqissuussinerit ilaatigut pikkorissaqqinnermut piginnaaneqalernerunissamillu siunertaqarput allallu inuttut ineriartornissamik ilinniagaqalernissamillu siunertaqarlutik. Innuttaaqatigiinni siunnerfigineqartut assigiinnngitsupput, aamma sulinutini angusat assigiinnngitsullutik, misilittagaqartoqalereerporli.

Timi asimi

Timi Asimi tassaavoq Nuummi Tasiilamilu inuusuttunut 16-it 25-illu akornanni ukiulinnut suliffittaarsimannngitsunut ilinnialersimannngitsunullu neqeroorut. Silami sammisaqartitsinikkut ilinniagaqalernissaq siunertaralugu inuttut ineriartornissaq siunertaavoq. Pingaartumik inuusuttut ajornartorsiutinik nalaataqarsimasut sammeneqarput. Pikkorissartitsinerit sapaatit akunneri 6-nilinniit 13-nut siviutigisumik ingerlanneqartarput, siunnersuinermik suliffeqarfinnullu pularternermik sammisaqarfiullutik.

Timi Asimi aqutigalugu piukkunnarsartut januarimi 2016-imi naammassisut affaat Piareersarfimmi ingerlaqqipput.

Brugseni

Brugseni nunatsinni suliffeqarfiit arlallit assigalugit Inuiaqatigiinnut Akisussaassilimmik, CSR-mik (Corporate Social Responsibility) ingerlatsissuvoq. CSR tassaavoq suliffeqarfimmik ingerlatseriaaseq, inuiaqatigiinni ingerlatsiviusuni pisariaqartitanik aallussisoq. Brugsenimi sulisorineqartut ilarpasui pisortatigoortumik ilinniagaqarsimasuunngillat; suliffeqarfiulli pikkorissaqqinnissaannik allatigullu sungiusarnissamut kajumissaartarpai. Brugsenip 2014-miit sulisorisat immikkut pisariaqartitsisut immikkut sammivai.

PIGINNAANERIT NALEQQUTTUMIK ATORLUGIT

Nammineerluni piginnaanerilersimasat atorluarumallugit periuserineqarsinnaasut arlariaarput. Naatsumik oqaatigissagaanni suleriaatsit marluupput: Piginnaanerineqartut suliffissamut pioreersumut imaluunniit suliffissamut nutaamut naleqqussarlugit imaluunniit piginnaanerineqartut piginnaaneri naapertorlugit sulisillugit.

Siullermut assersuutigineqarsinnaavoq Royal Greenlandimi misileraaluni aalisartitsineq nutaaq. Angutit marluk misileraalluni eqqusanik, Kangiani piumaneqarluartunik, aalisarnermi sulisorineqarput. Aappaa ajoqitut ilinniagaqarsimasoq aappaalu ilinniagaqarsimannngitsoq. Tassa pisortatigoortumik piginnaasaat matumani sulilernissaannut tunngaviunatik, namminerli aalisartarnermikkut piginnaanerilersimasatik

tunngavigalugit Royal Greenlandimi sulisinnaalerlutik.

Arctic Winter Games (AWG) Nuuummi martsimi 2016-imi ingerlanneqartoq, piginnaanerineqartut aallaavigalugit inuit sulisinnaanerisa qanoq iluaqutigineqarsinnaaneritut assersuutigineqarsinnaavoq. AWG sioqqullugu ingerlanneqarneranilu inuit 1700-t piumassutsimmik sulipput. AWG nalaani suleqataasut piginnaaneri pioreersut kisimik aallaaviunngillat, suliffigisassarli piginnaanerillu ataatsikkut ineritikkiartorneqarput. Piumassutsiminnik suleqataasut ilaatigut oqaatsinik ikiueqqaarnermillu pikkorissarnissamik neqeroorfineqarput. Isuma tassaasimavoq unammiaarnernik aaqqissuusinermi angusarineqartut ataavartumik inuiaqatigiinnut iluaqutissannngortinneqassasut. Piumassutsimminik suleqataasut kommunimi nalunaarsorneqarput kingusinnerusukut aaqqissuusinerne suleqatissarsiorfiusinnaanngorlugu.

Piginnaanerit suliffinnut nutaanut naleqqussarlugit

Takornariartitsinerne, aatsitassarsiornerne aamma aalisarnerne suliffiusinnaasut tassaapput inuit nammineerlutik piginnaanerilersimasaannut naleqqussarfiusinnaasutut piukkunnarnerpaat. Siunissami aamma nunalerinerne kiisalu teknologinik avatangiisinut uloriananngitsunik ineriartortsinerne taamatut periuseqarsinnaaneq ilimanarluni.

Aatsitassarsiornerup nunatsinni ineriartortitserani suliffissarpasut nutaat pilersinneqassapput, toqqaannartumik imaluunniit pilersuinerimi kiffartuussinermilu. Qeqertarsuatsiaani rubinisorfissaq eqqaaginnaraanni, tassani suliffissat nutaat 80-it amerlanertigut nunaqavissunit suliffiqineqalersussat pilersinneqassapput. Aatsitassarsiornermi suliffiit amerlasuut pisortatigoortumik ilinniagaqarsimanissamik piumasagarfiunngillat; taamaattumik aatsitassarsiornermi inuit nammineerlutik piginnaaneqalersimasut sulisinneqarsinnaalluarpot. Taamaattumik – nunaqavissut aatsitassarsiorfiliornerni uuliasiorluniluunniit qillerni piginnaanngorsartinneqarsinnaaneri - suliffeqarfimmut inuiaqatigiinnullu nalitoorujussuunngorsinnaavoq.

Aamma takornariartitsinerimi suliffissat pisortatigoortumik ilinniagaqarsimanngitsunut naleqqussinnaasut arlaqarput. Nunatsinni Naalakkersuisut nuna tamakkerlugu takornariartitsineq pillugu pilersaarusaanni siunnerfigineqarpoq nunatsinnut takornariat 2040-mi marloriaataat tikittalissasut. Takornariartitsinerup annertusaavigineqarnerani suliffissanik nutaanik ammaassisoqassaaq, assersuutigalugu nerisassanik mamartuliornikkut, angallassinikkut, assassornikkut, piniarnikut, aalisarnikkut pisussanillu aqqissuussinikkut.

Takornariartitseqatigiiffiit najukkami sorlaqarpata, tamanna takornariat nunatsinni misigisaqarnerannut iluaqutaassaaq. Assersuutigalugu takornariartup nunaqavissut piniarnermut ilisimasaat nerisassiornermullu piginnaaneri atorluarsinnaavai,

nerisasserituunullu pisanik igaqateqarsinnaaneq takorlorneqarsinnaavoq. Taakku aamma sumiiffiit oqaluttuarisaanermut pingaarutillit takutissorsinnaavaat, aliarnaarsaarfiit sumiinnermut nalunngilaat kiisalu qiperukkanik allanilluunniit assassukkanik tuniniaasinnaapput imaluunniit takornarianik assassornermik, sapannganik nuisinermik iltersuillutik misiliisitsisinnaapput.

Susasaqarfiit akimorlugit suleqatigiinnikkut piginnaanernik atorluaaneq

Siunissami suliffissuaqarnikkut ineriartortitsineq tamakkiisumik pissarsiffiussapput sumiiffinni innuttaasut akuutinneqartariaqarput. Taamaaliussagaannilu piginnaaneri pillugit isiginneriaaseq ullumikkumit allaanerusariaqarpoq. Matumani apequtaanerpaajunngilaq nunatsinni sulisoqarnikkut ineriartortitanut naleqqussassanersugut imaluunniit suliffissuaqarnikkut ineriartortitsineq nunatsinni pissutsinut naleqqussartariaqarnerisooq. Allatut periuseqarluni suliffeqarfiit susasaqarfiillu akimorlugit suleqatigiinnikkut piginnaanernik atorluanaanissaq anguneqarsinnaavoq, soorlu tamanna AWG-mi takutinneqartoq.

Nalunaarusiami "Kultitit nalitutigisut"-mi periarfissat ilaattut tikkuarneqartoq tassaavoq suliassaqarfiit immikkoortinneqarnerat akimorlugu sulisitsisoqarsinnaasoq. Nunatsinni assigiinngitsutigut pilersuinermik suliat assersuutissaalluarpot. Nunatsinni suliffeqarfiit immikkoortiterlutik immikkut pilersuinermik piginnaaneqartiterput. Nukissiorfiit nukissiornikkut pilersuisuupput, Tele attaveqatigiinnikkut pilersuisuuvoq, Air Greenland silaannakkut angallanikkut pilersuisuuvoq il.il.. Suliffeqarfiit tamakku tamarmik immikkut namminneq susasaqarfitik sammivaat, tamatumalu kinguneranik sumiiffinni ilisimasat piginnaanerillu annertunerusumik atorneqartaratik; suliffeqarfiit immikkut piginnaanilinnik angalatitsigajuttarput arlaatigut nunaqarfimmi illoqarfimmiluunniit aaljangersimasumi aqqitassaqaraangat.

Susasaqarfinni assigiinngitsuni piginnaaneqarfiit ataqatigiissaarneqarnej ajorput.

Qaanaami pisimasut ilaat tamatumunnga assersuutissaqqippoq. 2014-imi illoqarfik qerititsivilerisunit marlunnit tikeraarneqarpoq aappaa sapaatit akunneranik ataatsimik apparminit kingusinnerusumik tikillunni. Taakku ingerlatseqatigiiffiit assigiinngitsut marluk qerititsivii ajutoorsimasut iluarsariatorpaat, suliasmulli tunngasumik suliffeqarfiit pineqartut marluk akornanni attaveqatigiittoqarsimanngilaq.

Aaqqiissutaasinnaasoq ataaseq nalunaarusiami tikkuarneqartoq tassaavoq suliffeqarfiit akimorlugit suliffinnik pilersitsisoqarsinnaagaluartoq. Assersuutigalugu 1980-ikkunni nunaqarfinni teknikeritut ilinniarnaq aallartinneqaraluarpoq, suliffeqarfiit akimorlugit sullissisinnaasunik ilinniartitsinissaq siunertaralugu.

Isumassarsiatsialaat piviusunnigortinneqarnerat

Suliffissaaleqisut piginnaanerminnik atorluaalernissartik ajornakusoortissinnaasarpaat allanik ikiorteqaratik.

Isumassarsiarpasuit periarfissallu piviusunnigortinngittoorneqartarput, suliffissaaleqisut suliffeqarfimmik kisimiillutik aallartitsinissartik ajornakusoortittarmassuk. Nutarterineq aningaasaliissusaaqarnissalu tamatumani pisariaqartinneqarput.

Taamaammat sumiifinni aallarnisaasut "pilersitsisartullu" avataaneersunik suleqateqarsinnaanerannut periarfissiisoqartariaqarpoq. Nalunaarusiami siunnersuutit ilagaat suliffeqarfiit sulisorineqalerumaartussallu akornanni "ataqatigiisitsisartunik" pilersitsisinnaaneq.

Piumassutsimik sulineq

Arctic Winter Games nunatsinni piumassutsimik suliaqarnerup pngaaruteqassusianik takutitsivoq. Pilersaarusiorneq ingerlatsinerlu pillugit akisussaaffimik agguaassinikkut aaqqiussuussinerujussuarmi, AWG-p iluatsippaa piumassutsiminnik suleqataasut nammineerlutik

piginnaanerilersimasaminnik nutaanillu ilikkakkaminnik atuilluartutut misigisaqartillugit – ilikkakat aamma siunissami iluaqutigineqarsinnaasut.

Taamatut pumassutsimik suleqataanikkut piginnaanerilersimasanik atorluaaneq siunissami atorluarniarneqarsinnaavoq, nalunaarusiamilu piumassutsimik sulisarneq suli aaqqiussusaanerusumik ingerlanneqaruni aqutissiuusseqataasinnaalluni. Nalunaarusiami aamma erseqqissarneqarpoq "aaqqiussuussinerit" assigiinngitsorpasusinnaanerat. Tassaasinnaapput timersornikkut unammiaarnerit, soorlu AWG, kisianni aamma tassaasinnaapput ataatsimeersuarnerit, kulturi qiteralugu katerismaarnerit, ilisimatusartut misissuinerini suleqataaneq imaluunniit susasaqarfinni sulisussaaleqiffiusuni sulineq.

IMMIKKUT ISIGINIAGASSAT

Nammineerluni piginnaanerilersimasat atorluarneqartuuppata tamanna inuiaqatigiinnut Kalaallinut annertuumik iluanaarutaassagaluarpoq. Tamannali angussagaanni arlariinnik iluuseqartoqartariaqarpoq aamma susassaqartut tamarmik arlaatigut peqataasariaqarput. Naatsumik oqaatigissagaanni anguniagaq pillugu iliuuseriniakkat ataqatigiissumik aaqqissuussaasariaqarput.

Nalunaarusiami immikkut aallutassatut tikkuussinerit arfineq-pingasuppuput:

1: Piginnaanerit atorluarlugit

Kingunissalimmik ineriartorneq anguneqarsinnaavoq nunap nammineq tunniussinnaasai allaavigigaanni, pissutsillu atuuttut kulturilu tunngavigalugit – ”Kalaallit namminneq periusaat”-nik taallugu.

- Summiiffinni assigiingitsuni nammineerluni piginnaanerilersimasat atorluarumallugit suliniuteqartoqarneratigut misilittagaqartoqalereerpoq. Tamakku aaqqissuussamik ersarinnerulersinneqarsinnaapput: Periarfissanik ullumikkut atorluarneqanngitsunik peqarpoq, tassaallutik inuit piginnaaneri aaqqissuussinerni tamaginni atorluarneqarsinnaasut. Tassaasinnaapput timersornikkut aaqqissuussinerit imaluunniit kulturikkut pisoqarfiit, kisianni aamma assersuutigalugu tassaasinnaapput ilisimatusartut misissuinerini aaqqissuusinerimik neqerooruteqarnek il.il.. Peqataaneq piginnaanernik ineriartortitsiviusarpoq aamma najugaqarfigisami suut piginnaaneqarfigineqarnersut pillugit nalunaarsuinissamat periarfissiilluni.

- Aamma inukinnerusuni innuttaaqataasut piginnaanerisa siunertanut arlariinnut suliffeqarfinnilu arlariinni atorluarneqarsinnaaneri periarfissaavoq.

- Piumassutsimik sulinikkut piginnaanngorsaqqittoqarsinnaavoq, taamaalilluni susassaqarfinni sulisussaaleqiffiusuni sulisitsisoqarsinnaalluni avataaniit sulisussanik aallerani.

2: Periarfissanik misissueqqissaarneq

Nalunaarusiornermi erserpoq nammineerluni piginnaanerilersimasat atornerisigut angusaqarluartoqarsinnaasoq. Suliffeqaratillu ilinniagaqanngitsut piginnaaneri pillugit misissueqqinnissaq pisariaqarpoq, paasiniarlugu aaqqissuussamik piginnaanernik nalunaarsueriaaseq taakkununga qanoq iluaqutaasinnaanersoq. Aamma nammineerluni piginnaanerilersimasat atorluarnerisigut inuuniarnikkut aningaasaqarnikkullu anguneqarsinnaasut pillugit misissueqqissaartoqartariaqarpoq, ilaatigut aamma paaserusullugu nukit aningaasallu qanoq annertutigisut atornerqartariaqarnersut nammineerluni piginnaanerilersimasat iluaqutiginiassagaanni.

3. Piginnaanernik nalunaarsuineq

Nammineerluni piginnaanerilersimasat pillugit nalunaarsuinissaq pisariaqartinneqarpoq, sumi nassaassaansut, innuttaasut ukiumikkut agguataarsimaneranni sorlerniinersut, suliassaqarfinnut assigiinngitsunut agguataarsimaneri, kiisalu siunissami pisariaqartitanut naleqqiullugit sutigut atorluarneqarsinnaanersut: Kikkut sunik piginnaaneqarpat, sumi najugaqarpat, piginnaanerilu sorliit siunissami pisariaqartinneqassappat? Tamatumani piginnaanerilersimasat ”qangaaneersut” aammalu ”nutaaliaanerusut” eqqarsaatigineqassapput. Tammatut nalunaarsuineq susassaqartut tamaasa qanimut suleqatigalugit ingerlanneqartariaqarpoq, soorlu suliffeqarfiit, sulinerimik kattuffiit, pisortat il.il., taamaalilluni qulakkeerneqassamat nammineerluni piginnaanerilersimasat nalunaarsukkat inuiaqatigiinni tamanit akuersaarneqassasut.

4: Piginnaanerit aaqqissuussamik akuerineqartarnissaat

Nammineerluni piginnaanerilersimasanik nalunaarsuineq ingerlanneqassappat, taava aamma piginnaanerit akuerineqarnerannik uppersaariaatsimik suliaqartoqarnissaa pisariaqassaaq, taamaalilluni piginnaanerit takussutissaqarniassammata. Tamanna pisortanut

suliffeqarfinnullu suliassaassaaq, tassaasinnaavorlu uppersaatisannik pilersitsineq, sulinermik misilitsinneq allatulluunniit assigusunik.

5. Suliffissaaleqisarnerup sunik

pissuteqartarneranik misissueqqissaarneq

Nunatsinni suliffissaaleqisarnermut pissutaasut ilisimatusarfigineqarnissaat pisariaqarpoq: Inuuniarnermi atukkat/peqqissutsimut tunngasut, piginnaasat akuerineqannginneri/ersinnginneri imaluunniit suliffissaasinnaasut naammannginnerisut, tamakkulu imminnut sunneeqatigiinerat misissorneqaratrariaqarlutik. Aaqqiissutissanik nassaarniaraanni ajornartorsiutip sorlaa ilisimasariaqarpoq. Misissuinermi nunaqarfinni illoqarfinnilu pissutsit assigiingerujussuarsinnaaneri ilanngullugu eqqarsaatigineqassaaq. Ullumikkut suliffissaaleqisut agguataarlugit nalunaarsuisoqartarpoq, sukumiinerusumilli nalunaarsueriaatsimik pisariaqartitsisoqarpoq inuit ataasiakkaarlutik pisariaqartitaat paasilluarumallugit.

6. Tamakkiisumik isigininneq aallaavigalugu

Nalunaarusiami aamma takuneqarsinnaavoq inuit ataasiakkaat inuttut unammilligassaat eqqumaffigineqartariaqartut. Tamatumani aamma periarfissarititaasut killeqarnerat ilanngunneqassaaq, assersuutigalugu inissaqarneq imaluunniit suliutigaluni ilinniarfissat amigaataanerat. Nammineerluni piginnaanerilersimasat atorluassagaanni suliniutini aaqqissuussinernilu tamakku ilanngullugit eqqarsaatigineqassapput.

7: Oqaloqatigiinneq

Nammineerluni piginnaanerilersimasat atorluarnerulernissaat angusagaanni kommunit suliffeqarfiillu akornanni ataavartumik oqaloqatigiinnerit suleqatigiinerillu ingerlanneqartariaqarput. "Ataqatigiissaarisumik" kommunimi inummik aalajangersimasumik attaveqarfiusinnaasunillu toqqaanikkut tamanna anguneqarsinnaasoq.

8: Siunnerfilersorneq

Nalunaarusiami tikkuarneqarpoq siunnerfiit inuiaqatigiinnilu siunnerfiit sukumiisumik oqaluuserineqartariaqartut, nammineerluni piginnaanerilersimasat atorluarneqarnissaannik pilersaaruserneq sioqqullugu. Ilaatigut siunissami sulinerup qanoq aaqqissuunneqarsinnaanera, ilaqutarriittut inuunerup sulinerullu imminnut qanoq ataqatigiisinneqarsinnaanerat imaluunniit inuuneq pitsaasoq qanoq isumaqartinneqarnerisooq ilanngullugit eqqartorneqartariaqarput.

Suliniut nalunaarusiarlu pillugit

Nalunaarusiaq "Kultitit nalitutigisut" (Sitting on gold) aammalu allaaserisat katersat *Perspectives on skills*, issittumi inuusuttut taakkualu piginnaaneri pillugit suliamit, ukiakkut 2015-mi aallartinneqartumit, allaaveqarpoq.

Suliniut Dr. Frederik Paulsens fond-ip aningaasaliineratigut piviusungorsinnaanngorpoq.

Allaaserinnittut suleqataasullu tamarmik www.greenlandperspective.dk aqutigalugu takuneqarsinnaapput.

Allaaserisat katersat saniatigut nalunaarusiaq paasissutissanik katersanik, susassaqartunik ataatsimeeqateqartarnernit kiisalu quppersakkamit Everybody on board-mit paasissutissanik katersanit tunngaveqarpoq. Taanna aamma www.greenlandperspective.dk aqutigalugu aaneqarsinnaavoq, soorlu siusinnerusukkut suliniut pillugu nutaarsiassat aaneqarsinnaasut.